

Буря на Чорному морі

Ой на Чорному морі,
На білому камені,
Ой то там сидить ясен сокіл-білозорець:
Низенько голову склонив,
Та жалібно квилить-проквіляє;
Та на святее небо,
На Чорное море
Іспильно поглядає,
Що на святому небі,
На Чорнім морі негаразд починає:
На святому небі усі звізди потьмарило,
Половина місяця у тьму уступило;
На Чорному морі негаразд починає:
Ізо дна моря сильно хвиля встає,
Судна козацькі молодецькі на три часті розбиває.
Першу часть одбивало —
У тихий Дунай заношало;
Другую часть одбивало —
У землю Грабськую
На каторгу турецьку заношало;
Третю часть одбивало —
Да на Чорному морі затопляло.
То-то же при тій часті два братики рідненькі,
Як голубоньки сивенькі,
То вони потопали,
Порятунку собі нівідкіля не мали.
Да вони один до одного припливали,
Словами промовляли.
Гірко ридали —
Прощенія домагали,
Перед господом милосердним гріхи свої сповідали.
Ой между ними третій, чужий-чужениця,
Бездольний, безродний і безпомощний, потопає,
Порятунку собі нівідкіль не має.
То він до їх припливає,
Словами промовляє,
Гірко сльозами ридає,—
Прощенія домагає,
Перед господом милосердним
Гріхи свої сповідає.
То ті брати промовлять словами,
Обіллються гірко сльозами:
«Се ж то нас, браття, не сильна морська хвиля затопляє;

Се то отцева молитва і материна
Нас видимо карає:
Що як ми у охотне войсько виряджалися,
То од отця, од матки прощення не приймали,
Да старую матусю ми од себе а й стременами одпихали;
То тоже ми собі превелику гордость мали:
Старшого брата у себе за брата не мали,
Сестру середульшу марно зневажали,
Близькому сусіді хліба і солі ізбавляли;
То же ми собі превелику гордость мали:
Проти божих церков їжджали,
Шличків із голов не здіймали,
На своє лице хреста не клали,
Милосердного творця на поміч не призивали,
Да по улицях кіньми вигравали,
Да проти себе нікого не стрічали,
Діток малих кіньми розбивали,
Кров християнську на сиру землю проливали!
Ей, коли б то нас, браття, могла отцева і матчина молитва відсіля визволяти,
То нехай же б ми могли вже знати,
Як отцеву і матчину молитву штити-поважати,
І старшого брата за рідного батька мати,
Сестру середульшую штити-поважати,
Близького сусіду у себе за рідного брата мати!»
То як стали словами промовляти,
Отцеву і матчину молитву споминати,—
Став господь милосердний їм помагати,
Стало Чорне море утихати;
Та так-то утихало,
Ніби не гуляло.
То стали ті два брати к берегу припливати,
Стали за білий камінь рученьками брати
Да на край виходжати,
На край веселий,
Между мир хрещений,
У города християнській,
Та до отця, до матки в гості прибувати.
То тоже отець-мати навпроти синів виходжали,
Синів питали:
«Ой сини, пани-молодці!
Чи добре вам у дорозі починало?»
«Добре, отець і мати, нам було на Чорному морі гуляти;
Тільки недобре було, отець і мати,
Чужому-чужениці на Чорному морі потопати:
Йому прощення ні од кого прийняти

І на чужині порятунку дати!»
Да услыши, господи, у просьбах, у молитвах
Люду царському,
Народу християнському
І усім головам слухаючим
На многая літа,
До конца віка!

Записано 1873 р. від кобзаря Остапа Вересая.

Вперше надруковано в «Записках Юго-Западного отдела ИРГО за 1873 г.», т. I. К., 1874, додаток «Ноты к думам и песням, исполняемым О. Вересаем».

Подається за першодруком. Всього записано близько десяти варіантів цієї думи — переважно в другій половині XIX ст.

Земля Грабська (в деяких варіантах — арабська) — очевидно, йдеться про далекі арабські землі.

...Отцеву і матчину молитву споминати...— кобзарі в думах вкладали в ці слова широке розуміння — добру батьківську науку й осторогу дітям, а не вузьке поняття церковної молитви.